

RAAD VAN STATE, AFDELING ADMINISTRATIE.

A R R E S T

**nr. 81.382 van 28 juni 1999
in de zaak A. 79.015/X-8237.**

In zake : 1. Jean-François BOUCQUEAU,
2. Cécile VAN DER HAEGEN,
3. Felix EMMERECHEITS,
4. Lucie LIPPENS,
die woonplaats kiezen bij
Advocaat D. LINDEMANS,
kantoor houdende te 1000 BRUSSEL,
Keizerslaan 3

tegen :

het Vlaamse Gewest, vertegenwoordigd door de
Vlaamse regering,
dat woonplaats kiest bij
Advocaat B. STAELENS,
kantoor houdende te 8000 BRUGGE,
Bevrijdingslaan 4, bus 1,
Canadesen Hof.

DE Wnd. VOORZITTER VAN DE Xe KAMER,

Gezien het verzoekschrift dat Jean-François BOUCQUEAU, Cécile VAN DER HAEGEN, Felix EMMERECHEITS en Lucie LIPPENS op 18 juni 1998 hebben ingediend om de schorsing van de tenuitvoerlegging te vorderen van het besluit van 17 maart 1998 van de Vlaamse minister van Cultuur, Gezin en Welzijn houdende bescherming, overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976, als monument, van het hoevecomplex omvattende het woonhuis, de stalvleugel, de "Duivelschuur" en het bakhuisje, gelegen te Meise (Brussegem), Amelgemstraat 5, en de hoeve Klein Amelgem, omvattende het woonhuis, 1 dienstvleugel, 2 stalvleugels en een langsschuur, gelegen te Meise (Brussegem), Amelgemstraat 7, en als dorpsgezicht, van het gehucht Amelgem en de omgeving van de hoeven Groot en Klein Amelgem, gelegen te Meise (Brussegem), Kaarlijkstraat, Amelgemstraat, Heirbaan, te Merchtem (Brussegem), Poverstraat, Romeinsebaan, en te Wemmel;

Gezien de nota van de verwerende partij;

Gezien het verslag opgemaakt door Eerste Auditeur E. HAESBROUCK;

Gelet op de kennisgeving van het verslag aan partijen;

Gelet op de beschikking van 28 oktober 1998 waarbij de terechtzitting bepaald wordt op 9 december 1998;

Gehoord het verslag van Staatsraad J. BOVIN;

Gehoord de opmerkingen van Advocaat D. LINDEMANS, die verschijnt voor verzoekers, en van Advocaat B. STAELENS, die verschijnt voor de verwerende partij;

Gehoord het eensluidend advies van Eerste Auditeur E. HAESBROUCK;

Gelet op de artikelen 17 en 18 en titel VI, hoofdstuk II, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973;

Overwegende dat verzoekers eigenaar zijn van gronden gelegen in het bij het bestreden besluit beschermde dorpsgezicht; dat eerste verzoeker bovendien eigenaar is van de hoeve Klein Amelgem en derde verzoeker van de hoeve Groot Amelgem; dat bij koninklijk besluit van 13 januari 1978 het gehucht Amelgem en omgeving werd gerangschikt als landschap; dat bij arrest nr. 25.089 van 28 februari 1985 dit besluit werd vernietigd op grond van de overweging dat het rangschikingsvoorstel niet was betekend aan de gemeente Meise; dat bij ministerieel besluit van 23 februari 1994 de hoeven Groot en Klein Amelgem en het gehucht Amelgem en

omgeving werden geplaatst op een ontwerp van lijst van voor bescherming vatbare monumenten, respectievelijk dorpsgezichten; dat het door verzoekers tegen laatstgenoemd besluit ingediend beroep tot nietigverklaring is gekend onder het nummer A. 58.462; dat bij ministerieel besluit van 19 december 1994 de hoeven Groot en Klein Amelgem werden beschermd als monument en het gehucht Amelgem en omgeving als dorpsgezicht; dat bij de arresten nrs. 53.743 van 15 juni 1995 en 57.161 van 21 december 1995 laatstgenoemd besluit werd geschorst, respectievelijk vernietigd op grond van de overweging dat "een groepering van onbebouwde onroerende goederen, met andere woorden zuivere landschappen, alleszins niet onder het begrip 'stads- en dorpsgezicht' kan ressorteren"; dat het decreet van 22 februari 1995 de definitie van het begrip "stads- en dorpsgezicht", bepaald bij artikel 2 van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, heeft gewijzigd; dat een nieuwe beschermingsprocedure werd opgestart; dat bij ministerieel besluit van 17 februari 1997 de hoeven Groot en Klein Amelgem en de omgeving van de hoeven opnieuw werden geplaatst op een ontwerp van lijst van voor bescherming vatbare monumenten, respectievelijk dorpsgezichten; dat het door eerste en vierde verzoeker tegen laatstgenoemd besluit ingediend beroep tot nietigverklaring is gekend onder het nummer A. 74.381; dat het bestreden besluit van 17 maart 1998 de hoeven Groot en Klein Amelgem en het gehucht Amelgem en omgeving beschermt als monument, respectievelijk dorpsgezicht;

Overwegende dat krachtens artikel 17, § 2, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State slechts tot schorsing van de tenuitvoerlegging kan worden besloten onder de dubbele voorwaarde dat ernstige middelen worden aangevoerd die de vernietiging van de aangevochten akte of verordening kunnen verantwoorden en dat de onmiddellijke tenuitvoerlegging van de bestreden

akte of verordening een moeilijk te herstellen ernstig nadeel kan berokkenen;

Overwegende dat, wat de eerste door voornoemd artikel 17, § 2, gestelde voorwaarde betreft, verzoekers in een vijfde middel onder meer de schending aanvoeren van de wet van 29 juli 1991 betreffende de uitdrukkelijke motivering van de bestuurshandelingen en van het motiveringsbeginsel, doordat een gebied zich uitstrekkend over drie gemeenten als "dorpsgezicht" wordt beschermd, en de "perimeter" van het dorpsgezicht zonder enige rechtens aanvaardbare grondslag is vastgesteld, terwijl onder meer de geografische uitgestrektheid van een dorpsgezicht steun moet vinden in een rechtmatig motief; dat verzoekers dit onderdeel van het middel toelichten als volgt :

"Bovendien heeft de eerste verzoeker in zijn voormeld bezwaarschrift ook nog het volgende aangevoerd :

'Bovendien is de omvang van de bescherming, wat de grenslijn betreft, noch historisch noch architecturaal noch uit enig ander oogpunt te begrijpen'.

Men zoekt ook hier tevergeefs naar een verklaring voor deze perimeter. Zeker wanneer wordt aangenomen dat er een rechtens relevant verschil zou bestaan tussen een landschap in de zin van het Landschapsdecreet en een dorpsgezicht in de verruimde betekenis van artikel 3 van het Monumentendecreet, nl. dat enkel de 'directe omgeving' in de zin van een in oppervlakte beperkte buurt van een monument (dat aldus als het ware het centrum is van een min of meer cirkelvormige beschermingsperimeter), dan dient vastgesteld te worden dat te dezen er helemaal geen deugdelijke verantwoording te vinden is in het besluit of in de verantwoordingsnota. Er wordt wel gesteld dat deze perimeter zou overeenkomen met het historische abdijdomein. Maar die verantwoording -voor zover als feitelijk jurist (lees : juist)- kan bezwaarlijk ingepast worden in de voormelde restrictieve definitie van dorpsgezicht.

Er is bovendien geen sprake van 'visuele eenheid'. Zo zijn de hoeven zelfs niet zichtbaar vanaf de terreinen toebehorend aan de vierde verzoekende partij, die zijn gelegen op het grondgebied van Merchtem, ten westen van de hoeven.

Derhalve is ook de verantwoording van de perimeter van de bescherming rechtens niet deugdelijk";

Overwegende dat de verwerende partij antwoordt dat uit de motivering van het bestreden besluit blijkt dat de begrenzing wordt gemotiveerd omwille van het historisch én visueel geheel; dat het beschermd dorpsgezicht "een vrijwel ongerepte visuele eenheid, die bijdraagt tot de intrinsieke waarde en de authenticiteit van de betrokken monumenten" vormt en dus ten volle beantwoordt aan de criteria van het gewijzigde artikel 2 van het decreet van 3 maart 1976, en dat het beschermd gebied de directe, er onmiddellijk mee verbonden omgeving van de hoeven vormt, met name de landbouwgronden die tot de hoeven behoren;

Overwegende dat artikel 2, 2° en 3°, van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, zoals gewijzigd bij het decreet van 22 februari 1995, luidt als volgt :

"Art. 2. Dit decreet verstaat onder:

(...)

2° monument: een onroerend goed, werk van de mens of van de natuur of van beide samen, dat van algemeen belang is omwille van zijn artistieke, wetenschappelijke, historische, volkskundige, industrieel-archeologische of andere sociaal-culturele waarde, inbegrepen de zich erin bevindende roerende zaken, onroerend door bestemming;

3° stads- of dorpsgezicht

- een groepering van één of meer monumenten en/of onroerende goederen met omgevende bestanddelen, zoals onder meer beplantingen, omheiningen, waterlopen, bruggen, wegen, straten en pleinen, die vanwege haar artistieke, wetenschappelijke, historische, volkskundige, industrieel-archeologische of andere sociaal-culturele waarde van algemeen belang is;

- de directe, er onmiddellijk mee verbonden visuele omgeving van een monument, bepaald in 2° van dit artikel, die door haar beeldbepalend karakter de intrinsieke waarde van het monument tot zijn recht doet komen dan wel door haar fysische eigenschappen de instandhouding en het onderhoud van het monument kan waarborgen";

Overwegende dat het bestreden besluit met betrekking tot de rangschikking als dorpsgezicht van het

gehucht Amelgem en de omgeving van de hoeven Groot en Klein Amelgem, is gemotiveerd als volgt :

"De historische waarde van het dorpsgezicht wordt als volgt omschreven :

De afbakening omvat niet alleen de hoeven Klein Amelgem en Groot Amelgem en de reeds als monument beschermde kapel van Onze-Lieve-Vrouw-Geboorte met de daarrond gelegen huizen die grotendeels teruggaan tot de oude bebouwing van het gehucht, maar komt ook overeen met het historische abdijdomein zoals het wordt beschreven in 1554 : in het totaal 147 ha begrensd door de Heerbaan in het noorden en de Molenbeek in het zuiden, en dat nog steeds een visueel geheel en een aaneengesloten landbouwareaal vormt met ongeveer dezelfde oppervlakte, begrenzing (Klein Cabbeek, Cabbeek, Lindeveld, etc.) en elementen (akkers, weiden, hooibeemden, bos).

Groot Amelgem vormt nog steeds de zetel van een landbouwbedrijf, hetgeen bijdraagt tot de authenticiteit van de site.

De artistieke waarde van het dorpsgezicht wordt als volgt omschreven :

Het gebied heeft een nog grotendeels ongerept landelijk karakter, met contrasten tussen de open kouters en de diep ingesneden colluviale dalen en met vergezichten vanaf de Heerbaan. Het vormt bovendien een ongerepte visuele eenheid, die bijdraagt tot de intrinsieke waarde en de authenticiteit van de betrokken monumenten";

Overwegende dat uit de gegevens van de zaak blijkt dat het gerangschikte dorpsgezicht voor het overgrote deel bestaat uit een aaneengesloten landbouwareaal omvattende akkers, weiden, hooibeemden en bos met een totale oppervlakte van 147 ha, en derhalve op het eerste gezicht niet als een dorpsgezicht in de zin van het hiervoor geciteerde artikel 2, 3°, eerste lid, kan worden beschouwd; dat, daargelaten of deze gronden als "de directe, er onmiddellijk mee verbonden visuele omgeving" van de als monument gerangschikte hoeven Groot en Klein Amelgem kunnen worden beschouwd, de motivering van het bestreden besluit geen enkel gegeven lijkt te bevatten waaruit zou kunnen blijken dat het gerangschikte "landbouwareaal" door zijn beeldbepalend karakter de intrinsieke waarde van de hoeven Groot en Klein Amelgem tot zijn recht doet komen, of waaruit zou kunnen blijken

dat dit "landbouwareaal" door zijn fysische eigenschappen de instandhouding en het onderhoud van deze hoeven als monument kan waarborgen; dat het bestreden besluit enkel een motivering van de "historische waarde" en de "artistieke waarde" van het dorpsgezicht lijkt te bevatten; dat de motivering van het bestreden besluit op het eerste gezicht geen afdoende gegevens bevat waaruit blijkt dat "het gehucht Amelgem en de omgeving van de hoeven Groot en Klein Amelgem" als een "dorpsgezicht" in de zin van artikel 2, 3°, van het decreet van 3 maart 1976 kunnen worden gekwalificeerd; dat het middel ernstig is;

Overwegende dat, wat de tweede door voornoemd artikel 17, § 2, gestelde voorwaarde betreft, verzoekers op goede gronden laten gelden wat volgt :

"De eerste, tweede en derde verzoekers oefenen in het beschermde gebied landbouwbedrijvigheden uit om in hun levensonderhoud te voorzien. Doordat enerzijds de hoeven Groot en Klein Amelgem, waarvan zij eigenaars zijn, als monument worden beschermd en doordat anderzijds de landbouwgronden die ze bewerken worden beschermd als dorpsgezicht, wordt de exploitatie ernstig bemoeilijkt.

Inderdaad, door de bescherming als monument en dorpsgezicht is het vooreerst absoluut verboden de beschermde goederen te ontsieren, te beschadigen of te vernielen (art. 11, § 1 van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten). Dit op zich houdt reeds een beperking in van de uitbreidings- en aanpassingsmogelijkheden van de hoeve en van de omgeving, waarvan de precieze weerslag op landbouwactiviteiten niet in alle details kan worden beschreven. Dit houdt minstens (onder meer) in dat bouwkundige aanpassingen aan de eigenlijke beschermde hoevegebouwen absoluut verboden zijn.

Bovendien is, behoudens voorafgaande en schriftelijke toelating van de ter zake bevoegde Vlaamse minister of zijn gemachtigde onder meer verboden :

- Het oprichten van een gebouw of constructie of het plaatsen van een inrichting, zelfs uit niet-duurzame materialen, die in de grond is ingebouwd, aan de grond is bevestigd of op de grond steun vindt ten behoeve van de stabiliteit en bestemd is om ter plaatse te blijven

staan, ook al kan zij uit elkaar genomen worden;

- Elke activiteit die de aard van de grond of het uitzicht van het terrein zou kunnen wijzigen;
- Het aanbrengen van afsluitingen.

Verder zijn krachtens artikel 3 van het besluit van de Vlaamse regering van 17 november 1993 tot bepaling van de algemene voorschriften inzake instandhouding en onderhoud van monumenten en stads- en dorpsgezichten een volledige lijst van werkzaamheden tot instandhouding en onderhoud, behoudens schriftelijke vergunning van de Vlaamse regering of haar gemachtigde, verboden. Het betreft hier onder meer het vervangen of wijzigen van buitenschrijnwerken als deuren, ramen, luiken, poorten, het reinigen met een hogedrukreiniger, enz. ... De opslag van voor de exploitatie noodzakelijke producten, waarvoor een milieuvergunning vereist is, vereist nog een bijkomende ministeriële toelating enz...

Artikel 4 verzet zich tegen drainagewerkzaamheden zonder ministeriële vergunning.

Krachtens artikel 7 van ditzelfde besluit zijn ook een aantal werken van instandhouding en onderhoud van het interieur van de beschermde monumenten onderworpen aan een voorafgaandelijke schriftelijke vergunning van de Vlaamse regering of haar gemachtigde. Dit is onder meer het geval voor het uitvoeren van schilderwerken, het uitvoeren van werken die het uitzicht of de indeling van het interieur wijzigen, het plaatsen of vernieuwen van technische voorzieningen zoals verwarming, klimaatregeling, enz...

Een landbouwbedrijf is niet werkzaam wanneer voor alles en nog wat vooraf een vergunning moet worden gevraagd.

De bovenvermelde eigendomsbeperkingen zullen dan ook vanzelfsprekend de landbouwactiviteit ernstig bemoeilijken, ook voor de instandhouding van de exploitatie op langere termijn. Nieuwe technologieën in verband met stallenonderhoud, voedertoevoer en opslag, landbewerking, enz..., evenals Europese landbouwmaatregelen nopen tot een systematische aanpassing van het geheel. Deze systematische aanpassing zal ten deze echter quasi onmogelijk zijn gelet op het feit dat de daartoe vereiste werken ofwel hoe dan ook verboden zullen zijn, ofwel onderworpen zullen zijn aan een voorafgaande vergunning vanwege de minister of de Vlaamse regering of hun gemachtigde. De aldus veroorzaakte onzekerheid brengt de leefbaarheid en de toekomst van het landbouwbedrijf van de verzoekers ernstig gevaar.

Dit nadeel is ernstig en moeilijk herstelbaar, zoals uw Raad overigens reeds heeft aanvaard in het voormeld arrest nr. 53.743, van 15 juni 1995";

Overwegende dat verzoekers' uiteenzetting voldoende concrete gegevens bevat die aannemelijk maken dat de onmiddellijke tenuitvoerlegging van het bestreden rangschikkingsbesluit hen een moeilijk te herstellen ernstig nadeel kan berokkenen;

Overwegende dat is voldaan aan de door artikel 17, § 2, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State gestelde voorwaarden om de schorsing van de tenuitvoerlegging van het bestreden besluit te bevelen,

B E S L U I T :

Artikel 1.

Bevolen wordt de schorsing van de tenuitvoerlegging van het besluit van 17 maart 1998 van de Vlaamse minister van Cultuur, Gezin en Welzijn houdende bescherming, overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976, als monument, van het hoeve-complex omvattende het woonhuis, de stalvleugel, de "Duivelschuur" en het bakhuisje, gelegen te Meise (Brussegem), Amelgemstraat 5, en de hoeve Klein Amelgem, omvattende het woonhuis, 1 dienstvleugel, 2 stalvleugels en een langsschuur, gelegen te Meise (Brussegem), Amelgemstraat 7, en als dorpsgezicht, van het gehucht Amelgem en de omgeving van de hoeven Groot en Klein Amelgem, gelegen te Meise (Brussegem), Kaarlijkstraat, Amelgemstraat, Heirbaan, te Merchtem (Brussegem), Poverstraat, Romeinsebaan, en te Wemmel.

Artikel 2.

De uitspraak over de bijdrage in de betaling van de kosten van de vordering tot schorsing wordt uitgesteld.

Aldus te Brussel uitgesproken in openbare terechtzitting, op achtentwintig juni 1900 negenennegentig, door :

de H. J. BOVIN, wnd. kamervoorzitter, staatsraad,
Mevr. A. EYLENBOSCH, toegevoegd griffier.

De griffier,

De voorzitter,

A. EYLENBOSCH.

J. BOVIN.